

หรือสถานการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้โดยการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก ฉะนั้นจึงใช้การสร้างความรู้
 รู้สึกใหม่ คือพยายามเปลี่ยนความกลัวนั้นโดยการนำเอาสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่กลัวนั้นกับการ
 โต้ตอบใหม่แทนที่ความกลัว ให้สิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่กลัว มาเชื่อมโยงกับสิ่งที่น่าความพึงพอใจ
 ความสบายใจมาให้ บุคคลจะได้ไม่รู้สึกกลัวสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นอีกต่อไป

แมรี คัพเวอร์ โจนส์ เพื่อนร่วมงานของจอห์นวัตสัน เป็นคนแรกที่ใช้วิธีการบำบัดแบบนี้
 โดยการรักษาเด็กชายปีเตอร์ อายุ 3 ขวบที่กลัวกระต่าย โดยให้ขนมและอาหารอื่น ๆ ในขณะที่
 ปีเตอร์เห็นกระต่าย เริ่มจากให้เห็นกระต่ายห่างที่สุดจากอีกคานหนึ่งของห้อง แลวนำกระต่าย
 เข้ามาใกล้เด็กมาเป็นระยะ ๆ ตามลำดับ หลักการพื้นฐานของวิธีนี้คือ นำสิ่งเร้าที่น่ากลัวมาเข้า
 คู่กับแล้วซ้ำแล้วกับสิ่งที่น่าไปสู่การตอบสนองทางบวกที่ไม่น่ากลัว เรียกหลักการนี้ว่า การสับ
 เงื่อนไขสิ่งเร้า

หลังจากนั้นในปี ค.ศ. 1958 โจเซฟโวลเป จิตแพทย์จากอเมริกาใต้ ได้พัฒนาวิธี
 การสร้างความรู้สึกใหม่อย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาความกลัวและความวิตกกังวลต่าง ๆ โดยการ
 ให้จินตนาการถึงสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความกลัวและวิตกกังวล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการ
 สอบการพูดในที่สาธารณะ ทั้งนี้เพราะเรื่องที่ถูกกลัวไม่ใช่เป็นสิ่งของหรือวัตถุเสมอไป และแทนที่จะ
 ให้การเสริมแรง โวลเปฝึกให้ผู้รับการบำบัดผ่อนคลายกล้ามเนื้อก่อนการบำบัด และขอให้ผู้รับ
 การบำบัดจัดลำดับสิ่งเร้าที่กลัวจากน้อยที่สุดไปยังมากที่สุดตามลำดับ และการบำบัดจะให้ผู้รับการ
 บำบัดจินตนาการถึงสิ่งเร้าที่กลัวน้อยที่สุดก่อน ในขณะที่จินตนาการให้ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ และจะ
 จินตนาการสิ่งเร้าที่กลัวมากขึ้นตามลำดับ ในเด็กอาจจัดแปลงใช้การเล่นิทานสนุก ๆ แทนการ
 ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ พบว่าวิธีการนี้จะช่วยให้บุคคลลดความวิตกกังวลได้ในสถานการณ์จริง

สรุปหลักการสร้างความรู้สึกใหม่อย่างเป็นระบบ ได้ดังนี้

ขั้นแรกคือ ฝึกให้ผู้รับการบำบัดผ่อนคลายกล้ามเนื้อ

ขั้นที่สองคือ จัดลำดับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความกลัวหรือความวิตกกังวลจากน้อยที่สุดไป
 ยังมากที่สุดตามลำดับ

ขั้นที่สามคือ นำสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความกลัวหรือความวิตกกังวลเข้าคู่กับการผ่อนคลาย
 กล้ามเนื้อ

ค้นรายการ : คนตรี 5 วินาที

บรรยาย 10

วิธีของพฤติกรรมบำบัดวิธีที่สองคือ การบำบัดแบบการวางเงื่อนไขผลกรรม ซึ่งการบำบัดแบบการวางเงื่อนไขผลกรรมนี้ ใช้หลักการเสริมแรงทางบวกเป็นเครื่องมือสำคัญ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม รวมทั้งการลงโทษและการหยุดยั้ง เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ วิธีการที่ใช้เช่น การให้รางวัลพฤติกรรมช่วยเหลือตัวเองได้กับเด็กปัญญาอ่อน การใช้เบี่ยงพฤติกรรมโดยให้คะแนนหรือคูปอง ซึ่งคะแนนหรือคูปองนี้ใช้เป็นรางวัลสำหรับแลกเปลี่ยนกับสิ่งของหรือสิทธิต่าง ๆ ได้ มักใช้กับผู้ป่วยเรื้อรัง ตัวอย่างเช่น การพูดซ้ำซากในผู้ป่วยจิตเภท บำบัดโดยการให้การหยุดยั้งโดยการไม่แสดงความสนใจหรือโต้ตอบคำพูดของผู้ป่วย จนกว่าผู้ป่วยจะเลิกพูดซ้ำซากจึงจะพูดด้วย ขณะเดียวกันก็ให้รางวัลสำหรับพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งเพิ่งเกิดขึ้นมาใหม่นั่นด้วย หรือตัวอย่างในเด็กที่เป็นโรคจิตเภทซึ่งมักจะใช้ภาษาที่คนอื่นไม่เข้าใจ หรือแสดงอารมณ์รุนแรงในการบอกความประสงค์ของตัวเอง ซึ่งพฤติกรรมนี้ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม วิธีบำบัดคือถ้าเด็กใช้คำพูดที่เหมาะสมหรือไม่แสดงอารมณ์รุนแรง ผู้บำบัดก็จะให้รางวัลทันทีและทุกครั้งนาน ๆ เข้าเด็กก็จะเรียนรู้โดยรู้จักใช้คำพูดที่เหมาะสมแทนเสียงเปล่งหรือแสดงอารมณ์รุนแรง

การบำบัดแบบการวางเงื่อนไขผลกรรมนี้ นอกจากใช้การเสริมแรงทางบวกแล้วยังใช้วิธีการลงโทษ เช่น การให้สิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจในการบำบัด เช่น การกระตุกด้วยไฟฟ้าหรือการทำให้อาเจียนไปยังพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้พฤติกรรมนั้นค่อย ๆ หดหายไป ในการบำบัดภาวะติดสุราและความผิดปกติทางเพศบางชนิด เช่น รักร่วมเพศ ตัวอย่างในการบำบัดภาวะติดสุราคือ ให้ผู้ติดสุราร่วมกับดื่มสุรา ซึ่งจะมีผลทำให้อาเจียน ถ้าดื่มสุราทำให้อาเจียนบ่อย ๆ บุคคลนั้นก็อาจจะหยุดดื่ม

เนื่องจากพฤติกรรมบำบัดเป็นการรักษาที่มีเจตนาจะเปลี่ยนพฤติกรรมโดยตรง คนทั่วไปจึงเข้าใจว่าผู้บำบัดกระทำต่อผู้ป่วยเหมือนเป็นเครื่องยนต์กลไก ไม่ใช่มนุษย์ซึ่งมีจิตใจ แต่แท้จริงแล้วมิได้เป็นเช่นนั้นเลย เพราะวิธีการพฤติกรรมบำบัดมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่

ผู้ช่วยอย่างแท้จริง และผู้ช่วยก็ทราบว่าเขาถูกฆ่าได้อย่างไร ยกเว้นในผู้ช่วยบางจำพวกซึ่งไม่สามารถที่ตัดสินใจด้วยตนเองได้ เช่น พวกโรคจิตเภทอย่างรุนแรงหรือพวกปัญญาอ่อน แต่อย่างไรก็ตามการบำบัดบุคคลเหล่านี้ก็กระทำภายในขอบเขตของมนุษยธรรม กระทำด้วยความปรารถนาดี และถูกต้องตามหลักวิชาการ ในปัจจุบันพฤติกรรมบำบัดได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ค้นรายการ : คนตรี 5 วินาที

บรรยาย 11

วิธีของพฤติกรรมบำบัดคือวิธีหนึ่งก็คือ การเรียนจากตัวแบบ จะเห็นได้ว่าการใช้การเรียนจากตัวแบบช่วยให้เด็กลดความกลัวในสิ่งต่าง ๆ เช่น กลัวทันตแพทย์ กลัวสุนัข เป็นต้น โดยการสังเกตจากตัวแบบของจริงหรือภาพยนตร์ เช่น กรณีตัวอย่างการเรียนจากตัวแบบเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรม การเข้าสังคมของเด็กที่ไม่ชอบเข้าสังคม ซึ่ง โอคอนเนอร์ได้ทำการทดลองโดยใช้ตัวแบบภาพยนตร์สร้างพฤติกรรมเข้าสังคม โดยแบ่งเด็กจำนวน 13 คน ออกเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งเด็กเหล่านี้มีพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นน้อยกว่า 2 ครั้ง ในเวลา 80 นาที เด็กกลุ่มแรกจำนวน 6 คน ให้อุปกรณ์เกี่ยวกับการแสดงลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่เข้าสังคมพร้อมทั้งได้รับการเสริมแรง ส่วนเด็กอีกกลุ่มหนึ่งจำนวน 7 คน ให้อุปกรณ์ชีวิตสัตว์ จากผลการทดลองพบว่า เด็กกลุ่มที่ดูภาพยนตร์ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเข้าสังคม มีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 11 ครั้ง ในขณะที่บางคนเพิ่มขึ้นถึง 24 ครั้ง ส่วนกลุ่มที่ดูภาพยนตร์ชีวิตสัตว์ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเข้าสังคมเลย

เมื่อกล่าวถึงตอนนี้แล้วนักศึกษาคงตอบคำถามได้แน่ๆ ว่า พฤติกรรมบำบัดคืออะไร และวิธีการของพฤติกรรมบำบัดนั้นมีอะไรบ้าง

ค้นรายการ : คนตรี 5 นาที

บรรยาย 12

จากการเรียนเรื่องการลดพฤติกรรมและพฤติกรรมบำบัด สรุปได้ว่า การลดพฤติกรรมคือการที่ความถี่ของพฤติกรรมลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการลงโทษ สำหรับวิธีการลด

พฤติกรรมนั้น เราใช้วิธีการลงโทษและการใช้การหยุดยั้ง ซึ่งวิธีการลงโทษนั้นมี 3 วิธีคือ การแก้ไขเกินกว่าเหตุ การใช้เวลานานอก และการปรับสินไหม ในด้านพฤติกรรมบำบัด ซึ่งเป็นวิธีการรักษาทางจิตเวชโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานนั้น มีวิธีการของพฤติกรรมบำบัด 3 วิธีคือ การสร้างความรู้สึกลึกใหม่อย่างเป็นระบบ การบำบัดแบบการวางเงื่อนไขผลกรรม และการเรียนรู้จากตัวแบบ

ขอจบคำบรรยายเพียงแค่นี้ สวัสดีค่ะ

ภาคผนวก 3

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เนื้อเรื่อง

- 3.1 แบบทดสอบฉบับที่ 1 เรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- 3.2 แบบทดสอบฉบับที่ 2 เรื่องการเพิ่มพฤติกรรมและการเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่
- 3.3 แบบทดสอบฉบับที่ 3 เรื่องการลดพฤติกรรมและพฤติกรรมบำบัด

3.1 แบบทดสอบฉบับที่ 1 เรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

แบบทดสอบ ฉบับที่ 1คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มี 15 ข้อ ให้ใช้เวลาทำภายใน 10 นาที
2. แต่ละข้อให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดจาก ข้อ ก ข ค หรือ ง เพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับข้อนั้น ๆ
3. ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ทำเครื่องหมาย === ทับคำตอบเดิม แล้วจึงทำเครื่องหมาย × ในช่องคำตอบที่เลือกใหม่
4. ห้ามขีดเขียนสิ่งใด ๆ ลงในข้อสอบ และให้คืนข้อสอบด้วย

1. คำว่าพฤติกรรมหมายถึงอะไร
 - ก. การกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์
 - ข. การกระทำของมนุษย์ที่สามารถสังเกตได้โดยตรง
 - ค. การกระทำของมนุษย์ที่สามารถใช้เครื่องมือวัดได้
 - ง. การกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างที่มนุษย์สนใจ
2. การปรับพฤติกรรมต้องมีลักษณะอย่างไร
 - ก. มีการบีบหยุนได้เสมอ
 - ข. มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ
 - ค. มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
 - ง. มีวิธีการสำหรับใช้เฉพาะบุคคลเท่านั้น
3. การปรับพฤติกรรมนั้นสามารถกระทำได้โดยวิธีใด
 - ก. ปรับตัวเราเอง
 - ข. ปรับผู้อื่นมาหาเรา
 - ค. ปรับตัวเราเอง-ปรับผู้อื่น
 - ง. ปรับตัวเราเอง-ปรับผู้อื่นมาหาเรา
4. พฤติกรรมใดต่อไปนี้เป็นจิตใต้สำนึก
 - ก. พฤติกรรมหุ่บตีเพื่อน
 - ข. พฤติกรรมเข้าห้องเรียนตรงเวลา
 - ค. พฤติกรรมแต่งกายถูกระเบียบของวิทยาลัย
 - ง. พฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

5. "การที่บุคคลกลัวทันตแพทย์หรือเสียงเครื่องกรอฟัน" พฤติกรรมนี้เกิดจากการเรียนรู้ในลักษณะใด
- การเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก
 - การเรียนรู้จากเงื่อนไขผลกรรม
 - การเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบ
 - การเรียนรู้จากการสังเกต
6. "แดงช่วยแม่ทำความสะอาดบ้าน แม่พาไปเที่ยวสวนสัตว์ เป็นผลทำให้แดงช่วยทำความสะอาดบ้านบ่อยขึ้น" จัดเป็นการเรียนรู้ของบุคคลในลักษณะใด
- การเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก
 - การเรียนรู้จากเงื่อนไขผลกรรม
 - การเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบ
 - การเรียนรู้จากสถานการณ์
7. ข้อใด ไม่ใช่ ประโยชน์ของการปรับพฤติกรรม
- ใช้ในการทำจิตบำบัดในวงการจิตเวช
 - ใช้ในการทำพฤติกรรมบำบัดในวงการจิตเวช
 - ใช้ในการทำวิจัยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 - ใช้ในการเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
8. ข้อใดอธิบาย "การปรับพฤติกรรม" ได้ถูกต้อง
- การประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้มาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 - การประยุกต์ทฤษฎีจิตวิเคราะห์มาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 - การประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้และทฤษฎีจิตวิเคราะห์มาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 - การประยุกต์ทฤษฎีจิตวิเคราะห์มาเพิ่มความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล
9. ข้อใด ไม่ใช่ ความเชื่อของนักจิตวิทยา กลุ่มพฤติกรรมนิยม เกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรม
- พฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้
 - พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นเพราะประสบการณ์การเรียนรู้
 - พฤติกรรมเป็นผลเนื่องมาจากความล้มเหลวในกระบวนการเรียนรู้
 - พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นเพราะมีโรคชนิดหนึ่งที่ไปขัดต่อการพัฒนาพฤติกรรม

10. ข้อใด ไม่ใช่ ข้อตกลงเบื้องต้นของการ
ปรับพฤติกรรม
- การปรับพฤติกรรมจะใช้คำที่มี
ลักษณะเป็นการตีตรา
 - การปรับพฤติกรรมจะมุ่งเฉพาะ
พฤติกรรมที่สังเกตได้
 - การปรับพฤติกรรมจะใช้คำที่
สามารถอธิบายในเชิงพฤติกรรมได้
 - การปรับพฤติกรรมขึ้นกับการวาง
เงื่อนไขและการดำเนินการที่
เหมาะสม
11. ข้อใด เรียงลำดับถูกต้องตามขั้นตอนของ
กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- การเลือกเป้าหมาย-การรวบรวม
ข้อมูล-การดำเนินการ-การกำหนด
ตัวเสริมแรง-การประเมินผล
 - การเลือกเป้าหมาย-การดำเนินการ-การกำหนดตัวเสริมแรง-
การรวบรวมข้อมูล-การประเมินผล
 - การเลือกเป้าหมาย-การรวบรวม
ข้อมูล-การกำหนดตัวเสริมแรง-
การดำเนินการ-การประเมินผล
 - การเลือกเป้าหมาย-การกำหนดตัว
เสริมแรง-การรวบรวมข้อมูล-การ
ดำเนินการ-การประเมินผล
12. ข้อใด ไม่ใช่ จุดมุ่งหมายของการสังเกต
และบันทึกพฤติกรรม
- เพื่อรวบรวมลักษณะพฤติกรรมทั่วไป
ของบุคคล
 - เพื่อให้รู้ว่าการปรับพฤติกรรมนั้นมี
ประสิทธิภาพหรือไม่
 - เพื่อรวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่สนใจ
หรือที่เป็นปัญหา
 - เพื่อให้รู้ว่าพฤติกรรมที่ต้องการปรับนั้น
เปลี่ยนแปลงอย่างไร
13. ข้อใดคือ เหตุผลที่นักปรับพฤติกรรมสัมภาษณ์
ผู้ถูกปรับพฤติกรรม
- ต้องการรู้ประวัติ การพัฒนาพฤติกรรม
 - ต้องการรู้สาเหตุความกลัวและวิตกกังวล
 - ต้องการรู้ตัวเสริมแรงที่มีอิทธิพลต่อ
พฤติกรรม
 - ต้องการรู้ประวัติส่วนตัวและสร้าง
ความคุ้นเคยกับผู้ถูกปรับพฤติกรรม

14. ในขณะที่ดำเนินการปรับพฤติกรรม
นักปรับพฤติกรรมควรจะทำอย่างไร

- ก. ควรให้ข้อมูลย้อนกลับผู้ถูกปรับ
พฤติกรรมตลอดเวลา
- ข. ควรยกเว้นการลงโทษเป็นครั้ง
คราว เพื่อให้ผู้ถูกปรับพฤติกรรมมี
กำลังใจ
- ค. ควรให้ผู้ถูกปรับพฤติกรรมเปลี่ยน
แปลงตารางการเสริมแรงตาม
ต้องการ
- ง. ควรให้การเสริมแรงเป็นพิเศษนอก
เหนือจากที่ตกลงไว้ เพื่อให้การ
ปรับพฤติกรรมได้ผลรวดเร็วขึ้น

15. ขั้นตอนของการประเมินผลการปรับ
พฤติกรรมมีวิธีการอย่างไร

- ก. ยุติการดำเนินการปรับพฤติกรรม
- ข. หยุดให้การเสริมแรงและการลงโทษ
- ค. เปรียบเทียบผลของการเสริมแรง
และการลงโทษ
- ง. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมกับข้อมูลพื้นฐาน

3.2 แบบทดสอบฉบับที่ 2 เรื่องการเพิ่มพฤติกรรมและการเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่

แบบทดสอบ ฉบับที่ 2คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มี 15 ข้อ ใช้เวลาทำภายใน 10 นาที
 2. แต่ละข้อให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดจาก ข้อ ก ข ค หรือ ง เพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับข้อนี้ ๆ
 3. ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ทำเครื่องหมาย === ทับคำตอบเดิม แล้วจึงทำเครื่องหมาย × ในช่องคำตอบที่เลือกใหม่
 4. ห้ามขีดเขียนสิ่งใด ๆ ลงในข้อสอบ และให้คืนข้อสอบด้วย
-
1. การให้สิ่งเร้าที่พึงพอใจต่อพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง แสดงว่ามีจุดมุ่งหมาย เช่นไร ก. การลดพฤติกรรม ข. การเพิ่มพฤติกรรม ค. การหยุดยั้งพฤติกรรม ง. การเสริมสร้างพฤติกรรม 2. ข้อใด <u>มิใช่</u> เทคนิคการเพิ่มพฤติกรรม ก. การเสริมแรงทางลบ ข. การลงโทษทางบวก ค. การให้ชมมุลยอันกลับ ง. การทำสัญญาเงื่อนไข	3. การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความสำเร็จในการหลีกเลี่ยงสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจ เป็นความหมายของอะไร ก. การเสริมแรงทางบวก ข. การเสริมแรงทางลบ ค. การลงโทษทางบวก ง. การลงโทษทางลบ 4. การสร้างพฤติกรรมใหม่โดยใช้หลักการให้ ผลกรรมแก่พฤติกรรมลำดับเบื้องต้นก่อน พฤติกรรมเป้าหมาย คือวิธีอะไร ก. การลบพฤติกรรม ข. การเพิ่มพฤติกรรม ค. การแต่งพฤติกรรม ง. การเลียนแบบพฤติกรรม

5. การฝึกทักษะการออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยวิธีครูอ่านให้ฟังและให้นักศึกษาออกเสียงตาม จัดเป็นการเรียนรู้ลักษณะใด
- การเรียนรู้จากตัวแบบ
 - การเรียนรู้จากสิ่งเร้า
 - การเรียนรู้จากผู้สอน
 - การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก
6. สุชาดาเข้าหอพักตรงเวลา เพราะกลัวจะถูกกักบริเวณ 1 สัปดาห์ พฤติกรรมเข้าหอพักตรงเวลา เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากเงื่อนไขผลกระทบชนิดใด
- การลงโทษทางลบ
 - การลงโทษทางบวก
 - การเสริมแรงทางลบ
 - การเสริมแรงทางบวก
7. ข้อใดกล่าวถึง "การให้ข้อมูลย้อนกลับ" ได้ถูกต้อง
- การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม
สัญญา
 - การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม
เงื่อนไข
 - การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม
เป้าหมาย
 - การให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม
ของบุคคลนั้น
8. วิธีการปรับพฤติกรรมข้อใดที่สามารถนำตัวเสริมแรงไปแลกตัวเสริมแรงอื่น ๆ ได้
- การใช้เบี้ยบรรณาการ
 - การให้ข้อมูลย้อนกลับ
 - การเสริมทางสังคม
 - การทำสัญญาเงื่อนไข
9. ใช้ตารางการเสริมแรงประเภทใดที่จะช่วยให้พฤติกรรมคงอยู่ต่อไปได้นาน
- ใช้การเสริมแรงทุกครั้ง
 - ใช้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว
 - ใช้การเสริมแรงแบบกำหนดเงื่อนไข
 - ใช้การเสริมแรงตามสภาพแวดล้อม
10. ข้อใดอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมแรงและการเพิ่มพฤติกรรมได้ถูกต้อง
- การเพิ่มพฤติกรรมมีสาเหตุจากการหยุดการเสริมแรง
 - การเพิ่มพฤติกรรมไม่เกี่ยวข้องกับการเสริมแรง
 - การเพิ่มพฤติกรรมเป็นอุปสรรคต่อการเสริมแรง
 - การเพิ่มพฤติกรรมมีสาเหตุจากการไต่ระดับการเสริมแรง

11. ข้อใดเปรียบของตัวเสริมแรงที่เป็นอาหารหรือสิ่งที่เสพได้ คือข้อใด
- เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของชีวิต
 - ให้โทษทันทีเมื่อพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น
 - เป็นตัวเสริมแรงที่มีอยู่ทั่วไปและใช้ได้ง่าย
 - สามารถจัดอาหารหรือสิ่งที่เสพได้หลาย ๆ ชนิด
12. ข้อใดต่อไปนี้เป็นกฎการควบคุม
- การเสริมแรงทางบวกและการเสริมแรงทางลบ เป็นวิธีการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม แต่มีวิธีการต่างกัน
 - การเสริมแรงทางบวกเป็นวิธีการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม ส่วนการเสริมแรงทางลบเป็นวิธีการลดพฤติกรรม
 - การเสริมแรงทางบวกเป็นการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความสำเร็จในการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงพอใจ
 - การเสริมแรงทางลบเป็นการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมอันเนื่องมาจากได้รับสิ่งที่พึงพอใจ
13. กฎในการเสริมแรงข้อใดถูกต้อง
- ในระยะแรกของการปรับพฤติกรรม จะต้องให้การเสริมแรงเป็นครั้งคราว
 - เมื่อพฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นอยู่ในระดับสม่ำเสมอจะต้องให้การเสริมแรงทุกครั้ง
 - การเสริมแรงขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ถูกปรับพฤติกรรมเป็นสำคัญ
 - พฤติกรรมเป้าหมายจะต้องได้รับการเสริมแรงทันทีหลังจากแสดงพฤติกรรมนั้น
14. ในการทำสัญญาเงื่อนไขควรทำอย่างไร
- ควรอธิบายข้อสัญญาด้วยวาจา
 - ควรปิดเงื่อนไขสัญญาบางข้อ
 - ควรกำหนดพฤติกรรมและผลตอบแทน
 - ควรใช้การลงโทษมากกว่าการเสริมแรง

15. ข้อใดเป็นความหมายของการเพิ่มพฤติกรรม

- ก. การที่ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากบุคคลได้รับการเสริมแรง
ภายหลังการแสดงพฤติกรรมนั้น
- ข. การที่ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากบุคคลได้รับการเสริมแรง
ก่อนการแสดงพฤติกรรมนั้น
- ค. การที่ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากบุคคลได้รับการลงโทษ
ภายหลังการแสดงพฤติกรรมนั้น
- ง. การที่ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น เนื่องจากบุคคลได้รับการที่แน่นอน
การแสดงพฤติกรรมนั้น

3.3 แบบทดสอบฉบับที่ 3 เรื่องการลดพฤติกรรมและพฤติกรรมบำบัด

แบบทดสอบ ฉบับที่ 3

- คำชี้แจง
1. แบบทดสอบฉบับนี้มี 15 ข้อ ใช้เวลาทำภายใน 10 นาที
 2. แต่ละข้อให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดจาก ข้อ ก ข ค หรือ ง เพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบให้ตรงกับข้อนั้น ๆ
 3. ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ๆ ให้ทำเครื่องหมาย === ทับคำตอบเดิม แล้วจึงทำเครื่องหมาย × ในช่องคำตอบที่เลือกใหม่
 4. ห้ามขีดเขียนสิ่งใด ๆ ลงในข้อสอบ และให้คืนข้อสอบด้วย

1. เจตนาที่แท้จริงของพฤติกรรมบำบัดคืออะไร
 - ก. การเปลี่ยนแปลงสิ่งเร้า
 - ข. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
 - ค. การเปลี่ยนแปลงตัวเสริมแรง
 - ง. การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม
2. การที่เด็กหลุดจากอภกวนในชั้นเรียน แล้วครูหันไปคุยด้วยเสียงอันดัง แต่ทว่าเด็กคนนั้นยังคงหลุดจากอภกวนอยู่ การดูของครูในกรณีนี้เรียกว่าอะไร
 - ก. การตำหนิ
 - ข. การลงโทษ
 - ค. การหยุดยั้ง
 - ง. การเสริมแรง
3. นักศึกษาปฏิบัติงานไม่ตรงเวลาและถูกหักคะแนนครั้งละ 5 คะแนน จากสถานการณืเป็นการปรับพฤติกรรมวิธีใด
 - ก. การหยุดยั้ง
 - ข. การใช้เวลานอก
 - ค. การปรับสินไหม
 - ง. การลงโทษทางบวก
4. การปรับสินไหมทำเพื่ออะไร
 - ก. การลงโทษทางบวก
 - ข. การตัดสิทธิพิเศษ
 - ค. การลงโทษทางลบ
 - ง. การเสริมแรงทางลบ

5. เก่งไม่ทำการบ้านส่งครู ครูให้ทำ
ความสะอาดห้อง 2 วัน ครูใช้วิธีปรับ
พฤติกรรมแบบใด
- การหยุดยั้ง
 - การใช้เวลานอก
 - การลงโทษทางบวก
 - การให้ข้อมูลย้อนกลับ
6. "การสร้างความรู้สึกใหม่อย่างเป็น
ระบบ" เป็นวิธีการบำบัดแบบใด
- การบำบัดที่ใช้หลักการลงโทษ
 - การบำบัดที่ใช้หลักการให้รางวัล
 - การบำบัดที่ใช้หลักการวาง
เงื่อนไขผลกรรม
 - การบำบัดที่ใช้หลักการวาง
เงื่อนไขแบบคลาสสิก
7. ข้อใดเป็นวิธีการลงโทษทางบวกที่ถูกต้อง
- การให้รางวัลบางอย่างที่บุคคล
พึงพอใจและพฤติกรรมลดลง
 - การให้รางวัลบางอย่างที่บุคคลไม่
พึงพอใจและพฤติกรรมลดลง
 - การถอดถอนรางวัลบางอย่างที่
บุคคลพึงพอใจและพฤติกรรมลดลง
 - การถอดถอนรางวัลบางอย่างที่
บุคคลไม่พึงพอใจและพฤติกรรมลดลง
8. หลักการนำสิ่งที่น่ากลัวมาเข้าคู่ซ้ำแล้ว
ซ้ำเล่ากับสิ่งที่นำไปสู่การตอบสนองทาง
บวกที่ไม่น่ากลัว เรียกหลักการนี้ว่าอะไร
- หลักการสลบเงื่อนไขสิ่งเร้า
 - หลักการสลบเงื่อนไขผลกรรม
 - หลักการสลบเงื่อนไขการลงโทษ
 - หลักการสลบเงื่อนไขตัวเสริมแรง
9. วิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในสังคม
ที่ดีที่สุดในปัจจุบัน ได้แก่วิธีใด
- การช้ยา
 - การใช้ไฟฟ้าช็อต
 - การใช้แนวทางจิตวิเคราะห์
 - การใช้แนวทางของการเรียนรู้
10. ข้อใดอธิบายความหมายของการหยุดยั้ง
ได้ถูกต้อง
- การยุติการลงโทษต่อพฤติกรรมที่เคย
ได้รับการลงโทษมาก่อน
 - การยุติการเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่
เคยได้รับการเสริมแรงมาก่อน
 - การให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่
เคยได้รับการลงโทษมาก่อน
 - การให้การลงโทษต่อพฤติกรรมที่เคย
ได้รับการเสริมแรงมาก่อน

11. ข้อใด ไม่ใช่ วิธีการลงโทษที่มีประสิทธิภาพ
- ลงโทษด้วยการตำหนิเสียงเบา
 - ลงโทษด้วยวิธีการหลากหลาย
 - ลงโทษด้วยการทำให้รุนแรง
 - ลงโทษด้วยการบอกเหตุผลผู้ถูกลงโทษ
12. การสร้างความรู้สึกรใหม่เพื่อลดความกลัวใช้หลักการอะไร
- การนำเอาสิ่งเร้าที่พึงพอใจเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุของความกลัว
 - การสร้างสถานการณ์ใหม่ให้บุคคลกลัวจากกลัวน้อยที่สุดจนถึงกลัวมากที่สุด
 - การลดหรือขจัดสถานการณ์ที่เป็นสาเหตุของความกลัว
 - การสร้างตัวแบบให้บุคคลเลียนแบบเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่
13. การใช้การหยุดยั้งให้ไค้ผล นักปรับพฤติกรรมควรทำอย่างไร
- ต้องหยุดยั้งทันที ถ้าใช้การหยุดยั้งในระยะแรกไม่ไค้ผล
 - ต้องรู้แหล่งตัวเสริมและวิธีการลงโทษที่ไค้ผลทั้งหมด
 - ต้องใช้การลงโทษรวมด้วย จะทำให้การหยุดยั้งไค้ผลเร็วขึ้น
 - ต้องรู้และสามารถควบคุมแหล่งของตัวเสริมแรงที่เป็นปัญหาทั้งหมด
14. ข้อใดเป็นความหมายของการลดพฤติกรรม
- การที่ความถี่ของพฤติกรรมลดลงเนื่องจากบุคคลได้รับการเสริมแรงภายหลังการแสดงพฤติกรรมนั้น
 - การที่ความถี่ของพฤติกรรมลดลงเนื่องจากบุคคลได้รับการเสริมแรงทางลบภายหลังการแสดงพฤติกรรมนั้น
 - การที่ความถี่ของพฤติกรรมลดลงเนื่องจากบุคคลได้รับการลงโทษขณะแสดงพฤติกรรมนั้น
 - การที่ความถี่ของพฤติกรรมลดลงเนื่องจากบุคคลได้รับการลงโทษภายหลังการแสดงพฤติกรรมนั้น
15. ลักษณะเช่นไรที่เป็น "การใช้การหยุดยั้ง"
- การเสริมสร้างพฤติกรรมเป้าหมายขึ้นใหม่
 - การไม่ให้ความสนใจต่อพฤติกรรมเป้าหมาย
 - การให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมเป้าหมาย
 - การให้ความสนใจมากขึ้นต่อพฤติกรรมเป้าหมาย

ภาคผนวก 4

- 4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ในเรื่อง
- 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดสอบเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เนื้อเรื่อง

4.1.1 การวิเคราะห์คุณภาพรายข้อเพื่อหาระดับความยาก (Level of Difficulty) และหาอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยใช้เทคนิคแบ่งกลุ่มร้อยละ 27 ในการแบ่งคะแนนของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ แล้ววิเคราะห์ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สูตร (ประคอง กรรณสูต, 2528 : 28)

$$P = \frac{R_U + R_L}{2f}$$

$$D = \frac{R_U - R_L}{f}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากของข้อสอบ
	D	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	R_U	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อถูก
	R_L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบข้อสอบแต่ละข้อถูก
	f	แทน	จำนวนคนในแต่ละกลุ่ม

ค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (D) ของข้อสอบแต่ละข้อทุกฉบับ ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (D) ของข้อสอบแต่ละข้อทั้ง 3 ฉบับ

ข้อ ข้อที่	แบบทดสอบ ฉบับที่ 1		แบบทดสอบ ฉบับที่ 2		แบบทดสอบ ฉบับที่ 3	
	P	D	P	D	P	D
1	.44	.25	.69	.63	.78	.31
2	.50	.75	.69	.25	.56	.25
3	.41	.44	.72	.44	.63	.50
4	.42	.63	.38	.38	.38	.38
5	.56	.63	.69	.38	.44	.50
6	.50	.75	.59	.56	.53	.81
7	.46	.56	.56	.25	.56	.63
8	.46	.69	.78	.31	.69	.38
9	.62	.38	.53	.56	.53	.31
10	.46	.56	.72	.44	.75	.50
11	.63	.50	.44	.50	.66	.56
12	.63	.75	.50	.75	.53	.44
13	.50	.56	.50	.63	.47	.81
14	.50	.63	.56	.75	.47	.69
15	.72	.56	.56	.75	.78	.44

4.1.2 หาสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เนื้อเรื่อง โดยใช้สูตร กูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) สูตร KR-20

$$\text{สูตร } r_{KR-20} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\Sigma pq}{S^2} \right]$$

- เมื่อ r แทน สัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยง สูตร KR-20
 k แทน จำนวนข้อสอบในแบบทดสอบ
 Σ แทน เครื่องหมายแสดงผลบวก
 p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ
 q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ หรือ $1-p$
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมในแบบทดสอบ

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เนื้อเรื่อง ฉบับที่ 1

$$k = 15$$

$$\Sigma pq = 3.1958$$

$$S^2 = 9.6780$$

$$\text{แทนค่า } r = \frac{15}{15-1} \left[1 - \frac{3.4653}{9.6777} \right]$$

$$\text{ได้ } r = 0.6878$$

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เนื้อเรื่อง ฉบับที่ 2

$$k = 15$$

$$\Sigma pq = 3.4049$$

$$S^2 = 8.9975$$

$$\text{แทนค่า } r = \frac{5}{15-1} \left[1 - \frac{3.4049}{8.9975} \right]$$

$$\text{ได้ } r = 0.6660$$

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง ฉบับที่ 3

$$k = 15$$

$$\Sigma pq = 3.3688$$

$$s^2 = 9.1014$$

$$\text{แทนค่า } r = \frac{15}{15-1} \left[1 - \frac{3.3688}{9.1014} \right]$$

$$\text{ได้ } r = 0.6748$$

ตาราง 11 คะแนนที่ได้จากการวัดผลการเรียนรู้เนื้อเรื่อง

a_1			a_2		
b_1	b_2	b_3	b_1	b_2	b_3
19	26	34	28	32	26
35	24	30	19	16	31
27	29	27	23	30	31
25	26	30	22	20	29
19	27	31	16	27	24
32	29	30	27	30	26
24	27	35	34	34	27
28	30	26	22	29	26
28	26	27	21	25	24
25	19	18	22	39	19
16	28	24	24	30	16
22	34	30	29	39	23
32	23	19	24	25	18
23	31	34	23	23	25
28	27	32	24	18	31
37	30	33	16	29	21
23	35	26	23	26	10
22	29	27	27	29	20
30	22	20	39	27	16
27	29	34	34	33	24

ตาราง 11 (ต่อ)

	a_1			a_2		
	b_1	b_2	b_3	b_1	b_2	b_3
	29	26	27	18	23	18
	33	27	34	30	26	25
	36	29	33	29	24	22
	35	25	31	27	23	16
	29	37	29	30	17	22
	21	23	30	33	21	25
	35	31	31	21	35	25
	35	24	28	34	21	24
	31	27	32	20	38	29
	29	20	34	35	32	26
N	30	30	30	30	30	30
ΣX	835	820	876	774	821	699
ΣX^2	24167	22890	26168	21002	23601	17017
\bar{X}	27.8333	27.3333	29.2000	25.8000	27.3667	23.3000
SD	5.6513	4.0542	4.5059	5.9677	6.2504	5.0182
SD^2	31.9368	16.4368	20.3035	35.6138	39.0678	25.1828

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดสอบเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 การหามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) ของคะแนนที่ได้จากการวัดผลการเรียนรู้จากกลุ่มทดลองต่าง ๆ

$$\text{สูตร} \quad \bar{X} = \frac{\Sigma X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน มัชฌิมเลขคณิต
 ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4.2.2 การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนที่ได้จากการวัดผลการเรียนรู้ในเรื่องจากกลุ่มทดลองต่าง ๆ

$$\text{สูตร} \quad SD = \sqrt{\frac{N\Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}}$$

SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ΣX^2 แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนแต่ละจำนวน
 $(\Sigma X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทุกจำนวนยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

4.2.3 การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Test of Homogeneity of Variance) ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีทดสอบของฮาร์ตเลย์ (Hartley's Test)

$$\text{สูตร} \quad F_{\max} = \frac{\text{Largest } S_i^2}{\text{Smallest } S_i^2}$$

F_{max} แทน การแจกแจงของ F_{max}
 Largest S_i^2 แทน ความแปรปรวนที่มีค่าสูงสุด
 Smallest S_i^2 แทน ความแปรปรวนที่มีค่าต่ำสุด

ดังนั้น

$$F_{max} = \frac{39.0678}{16.4368} = 2.3768$$

ค่า F_{max} จากตาราง E.10 (Kirk, 1982 : 828)

$$F_{max.05(6,29)} = 2.9100$$

ผลการทดสอบปรากฏว่า ความแปรปรวนของข้อมูล [$F_{max(6,29)} = 2.3768 : P > .05$] มีความแปรปรวนเป็นเอกพันธ์

4.2.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบแฟกทอเรียลสุ่มสมบูรณ์ โมเดลกำหนด 2×3

(2×3 Completely Randomized Factorial Fixed Effect Model)

สัญลักษณ์ในการคำนวณ

$$[Y] = \frac{\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^q Y_{ijk}}{npq}$$

$$[ABS] = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^q Y_{ijk}^2$$

$$[A] = \frac{\sum_{j=1}^p \left(\sum_{i=1}^n \sum_{k=1}^q Y_{ijk} \right)^2}{nq}$$

$$[B] = \sum_{k=1}^q \frac{\left(\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^p Y_{ijk} \right)^2}{np}$$

$$[AB] = \sum_{j=1}^p \sum_{k=1}^q \frac{\left(\sum_{i=1}^n Y_{ijk} \right)^2}{n}$$

เมื่อ	Y_{ijk}	แทน	คะแนนของตัวอย่างที่เข้ารับการทดลองแต่ละคน
	n	แทน	จำนวนตัวอย่างที่เข้ารับการทดลองในแต่ละกลุ่ม
	p	แทน	ระดับของตัวแปรวิธีเรียน (A)
	q	แทน	ระดับของตัวแปรรูปแบบของเอกสารประกอบการบรรยาย (B)

สูตรการคำนวณ

$$\begin{aligned}
 SS_{TO} &= [ABS] - [Y] \\
 SS_A &= [A] - [Y] \\
 SS_B &= [B] - [Y] \\
 SS_{AB} &= [AB] - [A] - [B] + [Y] \\
 SS_{W.CELL} &= [ABS] - [AB]
 \end{aligned}$$

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบแฟคทอเรียลสองสมุข

Source	SS	df	MS	F
A	SS_A	$p-1$	$SS_A/(p-1)$	MS_A/MS_W
B	SS_B	$q-1$	$SS_B/(q-1)$	MS_B/MS_W
AB	SS_{AB}	$(p-1)(q-1)$	$SS_{AB}/(p-1)(q-1)$	MS_{AB}/MS_W
W.CELL	$SS_{W.CELL}$	$pq(n-1)$	$SS_{W.CELL}/pq(n-1)$	
Total	SS_{TO}	$npq-1$		

ขั้นตอนการคำนวณของคะแนนที่ได้จากผลการทดลองในตาราง 11 เพื่อนำค่าต่าง ๆ มาใส่ตามสูตรมีดังต่อไปนี้

ตาราง 13 ตารางสรุป AB

	b_1	b_2	b_3	รวม
a_1	835	820	876	2531
a_2	774	821	699	2294
รวม	1609	1641	1575	4825

การคำนวณ

$$[Y] = \frac{4828^2}{(30)(2)(3)}$$

$$= 129336.8056$$

$$[ABS] = 24167 + 22890 + 26168 + 21002 + 23601 + 17017$$

$$= 134845$$

$$[A] = \frac{2531^2}{(30)(3)} + \frac{2294^2}{(30)(3)}$$

$$= 129648.8556$$

$$[B] = \frac{1609^2}{(30)(2)} + \frac{1641^2}{(30)(2)} + \frac{1575^2}{(30)(2)}$$

$$= 129373.1167$$

$$[AB] = \frac{835^2}{30} + \frac{820^2}{30} + \frac{876^2}{30} + \frac{774^2}{30} + \frac{821^2}{30} + \frac{699^2}{30}$$

$$= 129957.3000$$

$$SS_{TO} = 134845 - 129336.8056$$

$$= 5508.1944$$

$$SS_A = 129648.8556 - 129336.8056$$

$$= 312.0500$$

$$SS_B = 129373.1167 - 129336.8056$$

$$= 36.3111$$

$$SS_{AB} = 129957.3000 - 129648.8556 - 129373.1167 + 129336.8056$$

$$= 272.1333$$

$$SS_{W.CELL} = 134845 - 129957.3000$$

$$= 4887.7000$$

แทนค่าในตาราง 14 ใต้ดังนี้

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบแฟคทอเรียลสองสมบรูณ์ 2x3

Source	SS	df	MS	F
A	312.0500	1	312.0500	11.1089 **
B	36.3111	2	18.1556	0.6463
AB	272.1333	2	136.0667	4.8439 **
W.CELL	4887.7000	174	28.0902	
Total	5508.1944	179		

** p < .01

4.2.5 การทดสอบผลการทดลองหลักอย่างง่าย (Simple Main Effects Test)

เมื่อพบกิริยาร่วมระหว่างตัวแปร A และ B มีนัยสำคัญ

สูตร (Kirk, 1982 : 368)

$$SS_A \text{ at } b_1 = \sum_{j=1}^p \frac{(\sum_{i=1}^n Y_{ij1})^2}{n} - \frac{(\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^p Y_{ij1})^2}{np}$$

$$SS_A \text{ at } b_2 = \sum_{j=1}^p \frac{(\sum_{i=1}^n Y_{ij2})^2}{n} - \frac{(\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^p Y_{ij2})^2}{np}$$

$$SS_A \text{ at } b_3 = \sum_{j=1}^p \frac{(\sum_{i=1}^n Y_{ij3})^2}{n} - \frac{(\sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^p Y_{ij3})^2}{np}$$

$$SS_B \text{ at } a_1 = \sum_{k=1}^q \frac{(\sum_{i=1}^n Y_{i1k})^2}{n} - \frac{(\sum_{i=1}^n \sum_{k=1}^q Y_{i1k})^2}{nq}$$

$$SS_B \text{ at } a_2 = \sum_{k=1}^q \frac{(\sum_{i=1}^n Y_{i2k})^2}{n} - \frac{(\sum_{i=1}^n \sum_{k=1}^q Y_{i2k})^2}{nq}$$

ตาราง 15 การวิเคราะห์การทดสอบผลการทดลองหลักอย่างง่าย

Source	SS	df	MS	F
A	SS_A	$p-1$	$SS_A/p-1$	MS_A/MS_W
B	SS_B	$q-1$	$SS_B/q-1$	MS_B/MS_W
AB	SS_{AB}	$(p-1)(q-1)$	$SS_{AB}/(p-1)(q-1)$	MS_{AB}/MS_W
A at b_1	$SS_A \text{ at } b_1$	$p-1$	$SS_A \text{ at } b_1/p-1$	$MS_A \text{ at } b_1/MS_W$
A at b_2	$SS_A \text{ at } b_2$	$p-1$	$SS_B \text{ at } b_2/p-1$	$MS_A \text{ at } b_2/MS_W$
A at b_3	$SS_A \text{ at } b_3$	$p-1$	$SS_B \text{ at } b_3/p-1$	$MS_A \text{ at } b_3/MS_W$
B at a_1	$SS_B \text{ at } a_1$	$q-1$	$SS_B \text{ at } a_1/q-1$	$MS_B \text{ at } a_1/MS_W$
B at a_2	$SS_B \text{ at } a_2$	$q-1$	$SS_B \text{ at } a_2/q-1$	$MS_B \text{ at } a_2/MS_W$
W.CELL	$SS_{W.CELL}$	$pq(n-1)$	$SS_{W.CELL}/pq(n-1)$	
Total	SS_{TO}	$npq-1$		

จากตาราง 13 นำข้อมูลมาแทนค่าในสูตร

Simple Effect for A :

$$\begin{aligned} SS_A \text{ at } b_1 &= \frac{835^2}{30} + \frac{774^2}{30} - \frac{1609^2}{(30)(2)} \\ &= 62.0167 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} SS_A \text{ at } b_2 &= \frac{820^2}{30} + \frac{821^2}{30} - \frac{1641^2}{(30)(2)} \\ &= 0.0167 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} SS_A \text{ at } b_3 &= \frac{876^2}{30} + \frac{699^2}{30} - \frac{1575^2}{(30)(2)} \\ &= 522.1500 \end{aligned}$$

Computational Check :

$$\begin{aligned} \Sigma SS_A \text{ at } b_k &= SS_A + SS_{AB} \\ &= 312.0500 + 272.1333 \\ &= 584.1833 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} SS_B \text{ at } a_1 &= \frac{835^2}{30} + \frac{820^2}{30} + \frac{876^2}{30} - \frac{2531^2}{(30)(3)} \\ &= 56.0222 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} SS_B \text{ at } a_2 &= \frac{774^2}{30} + \frac{821^2}{30} + \frac{699^2}{30} - \frac{2294^2}{(30)(3)} \\ &= 252.4222 \end{aligned}$$

Computational Check :

$$\begin{aligned}
 SS_B \text{ at } a_j &= SS_B + SS_{AB} \\
 &= 36.3111 + 272.1333 \\
 &= 308.4444
 \end{aligned}$$

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์การทดสอบผลการทดลองหลักอย่างง่าย

Source	SS	df	MS	F
A	312.0500	1	312.0500	11.1089**
B	36.3111	2	18.1556	0.6463
AB	272.1333	2	136.0667	4.8439**
A at b ₁	62.0167	1	62.0167	2.2078
A at b ₂	0.0167	1	0.0167	0.0006
A at b ₃	522.1500	1	522.1500	18.5883**
B at a ₁	56.0222	2	28.0111	0.9972
B at a ₂	252.4222	2	126.2111	4.4931**
With cell	4887.7000	174	28.0902	
Total	5508.1944	179		

** p < .01

4.2.6 การทดสอบการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparison Test)
โดยใช้วิธี HSD ของทูกีย์

$$\text{สูตร } \hat{\psi} \text{ (HSD)} = q \alpha, p \gamma \sqrt{\frac{MS_e}{n}}$$

$\hat{\psi}$ HSD	แทน	ค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนทุกคู่
q	แทน	ค่าจากตารางการแจกแจงของสถิติเคนไทซ์เคอร์เนล (Studentized Range)
α	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
p	แทน	จำนวนระดับการทดลอง
γ	แทน	พื้นที่แห่งความเป็นอิสระของ MS_e
MS_e	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของความคลาดเคลื่อน
n	แทน	จำนวนตัวอย่างในแต่ละระดับการทดลอง

การทดสอบการเปรียบเทียบพหุคูณภายหลังวิเคราะห์ความแปรปรวนพบว่า B at a_2 มีนัยสำคัญทางสถิติ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 : เรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตทั้งหมดจากมากไปหาน้อย

$$\bar{x}_{a_2 b_3} = 27.3667$$

$$\bar{x}_{a_2 b_1} = 25.8000$$

$$\bar{x}_{a_2 b_2} = 23.3000$$

ขั้นที่ 2 : แทนค่าในสูตร แล้วหาค่า q จากตารางสถิติเคนไทซ์เคอร์เนลตามระดับนัยสำคัญ

$$\begin{aligned} \sqrt{\frac{MS_e}{n}} &= \sqrt{\frac{28.0902}{30}} \\ &= 0.9676 \end{aligned}$$

ค่าจากตารางสวิตเคนไทช์เรนท์ ที่ระดับนัยสำคัญ .05

$$q_{.05(3,174)} = 3.310$$

$$\therefore \text{HSD ที่ } q_{.05(3,174)} = (3.310)(0.9676) \\ = 3.2029$$

ที่ระดับนัยสำคัญ .01

$$q_{.01(3,174)} = 4.120$$

$$\therefore \text{HSD ที่ } q_{.01(3,174)} = (4.120)(0.9676) \\ = 3.9867$$

ขั้นที่ 3 : เรียงค่ามัธยัมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย โดยทำเป็นตารางสองทางแบบเมตริกซ์ และหาผลต่างของค่ามัธยัมเลขคณิตแต่ละคู่ในตาราง และนำค่า HSD ที่ได้มาเปรียบเทียบ และใส่เครื่องหมายดอกจัน (*) ไว้ เพื่อแสดงว่ากลุ่มทดลองคู่ไหนแตกต่างกัน

จากการเปรียบเทียบพหุคูณของ B at a_1 ผลปรากฏดังตาราง 17

ตาราง 17 ผลการทดสอบการเปรียบเทียบพหุคูณระหว่างรูปแบบของเอกสารประกอบการบรรยาย ที่ระดับของวิธีเรียนโดยการไม่จดบันทึกคำบรรยาย

มัธยัมเลขคณิต	$\bar{x}_{a_2b_2}$	$\bar{x}_{a_2b_1}$	$\bar{x}_{a_2b_3}$
$\bar{x}_{a_2b_2} = 27.3667$	-	1.5667	4.0667**
$\bar{x}_{a_2b_1} = 25.8000$		-	2.5000
$\bar{x}_{a_2b_3} = 23.3000$			-

** $p < .01$